

עין משפט

נר מצוה

י' א מ"י פ"ה מהל'
ממרים הל' יד סמג
לאוין ריט טושי"ע י"ד סי'
רמא סעיף ה':

יח ב מ"י שם הלכה יד
ונכרי אלפס עוד
ציננות פירק צ דף ה' והכי
גרס חזק ממסית ומדיח
שהרי אמהה תורה ובר' וכן
איתא בשאלמות בלק ס"ס
קלד חזק ממסית ומדיח
שהרי וכו']:

י"ב ג מ"י שם הלכה ה סמג
שם טושי"ע שם סעיף א
צבא"ה:

כ ד מ"י שם הלכה א
טושי"ע שם סעיף א:

כא ה מ"י שם הלכה ה
טושי"ע שם בבינה:

כב ו מ"י שם הלכה א
(טושי"ע שם סעי' א):

כג ז מ"י פ"ט מהלכות
גניבה הלכה צ סמג
לאוין קנד:

כד ח מ"י שם הלכה ה
סמג שם:

כה ט מ"י שם הל' ב:

כו י מ"י שם הלכה ג:

כז כ ל מ"י שם הל' ד:

כח מז מ"י שם הל' ו:

כט ס מ"י שם הל' ג:

ל ע מ"י שם הלכה ו:

תורה אור השלם

- לא תאבה לו ולא תשמע אליו ולא תחוס עינך עליו ולא תחמל ולא תכסה עליו: דברים יג ט
- כי איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו מות יומת אביו ואמו קלל דמיו בו:
- ומקלל אביו ואמו מות יומת: שמות כא יז
- כי יקצא איש גנב נפש מאהו מבני ישראל והתעמר בו ומכרו ומת הגנב ההוא ובערף דרוע מקרבה: דברים כד ז
- ונגב איש ומכרו ונקמצא בידו מות יומת: שמות כא טז

פה:

שיכול הואי' וחייב במכה בו'.
הוי מצי למימר הואיל וכתיב

בעמך כדאמר לעיל במקוים שבצמך: **וזה** מכה אביו בו'. ואם תאמר מה למכה שכן צחקת תאמר צמקלל

צבסקילה וי"ל דהיא גופה ילפינן השתא דמכה אציו צבסקילה מקל וחומר ממקלל ומיהו קשה לצסוק דיליף דמקלל לאחר מיתה חייב וילף ליה שלא נעשה צו שלא צעמך כצעמך ממקלל דחייב ציה לאחר מיתה ומכה פטור צצעין נפש כדרשין לעיל (דף פד:). עד דעציד חצורה: **איש איש** מה תלמוד לומר **איש איש**. פירשתי שלהי פ' ד'

מיתות (לעיל דף סו. ד"ה לרבות): **ושורו בישראל**. לאו לגמרי כישראל דשור של ישראל שנגח לשור של כותי פטור משום דקנסינן להו כדאמר צריש פ' ד' וז' (צ"ק דף לו:). ומיהו לגצי הכי הוי כישראל דשור של כותי שנגח לשור של ישראל תס משלם חצי נזק ומועד נזק שלם ושור של עובד כוכבים שנגח לשור של ישראל צין תס צין מועד משלם נזק שלם: **עד** שיכניסנו לרשותו. משום דכתיב ונמלא צידו ואע"ג

דצ"פ דצבא מליעא (דף י:). גצי גט וגניצה מלריצין תרי קראי לרצוי דידו לאו דווקא דהוא הדין גגו חצירו קרפיפו דלמא כאן נמי יש שום ריצוי ואפשר דאם הגציהו אפילו צרשות צעלים חייב כדאשכחן גצי גניצה צפרק מרובה (צ"ק דף עט: ושם) דתנן היה מושכו ויואל כו' אי נמי הכא דפטור ר' שמעון מכרו לקרוצים צצעין שיואלנו מרשות אחיו כ"ש צצרשות צעלים לא מהני כלל: מונמלא

ליה מאיש איש" דברה תורה כלשון בני אדם וליתני חומר במכה במבמקלל שהמכה עשה בו שלא בעמך כצעמך משא"כ במקלל קסבר^[א] מקשינן הכאה לקללה לימא הני תנאי כהני תנאי דתני חדא כותי אתה מצווה על הכאתו ואי אתה מצווה על קללתו ותניא אידך אי אתה מצווה לא על קללתו ולא על הכאתו סברוה דכולי עלמא כותים גירי אמת הן מאי לאו בהא קמפילגי דמר סבר מקשינן הכאה לקללה ומר סבר^[א] לא מקשינן הכאה לקללה לא דכ"ע לא מקשינן הכאה לקללה והכא בהא קמפילגי מר סבר כותים גירי אמת הן ומר סבר "כותים גירי אריות הן אי הכי היינו דקתני עלה ושורו בישראל אלא שמע מינה בהיקישא פליגי ש"מ: **בתנאי'** יהגוב נפש מישראל אינו חייב עד שיכניסנו לרשותו רבי יהודה אומר עד שיכניסנו לרשותו וישתמש בו שנאמר ויהתעמר בו ומכרו הגונב את בנו רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה מחייב וחכמים פוטרינן גנב מי שחציו עבד וחציו בן חורין ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרינן: **גב'** ותנא קמא לא בעי עימור א"ר אחא בריה דרבא עימור פחות משה פרוטה איכא בינייהו 'בעי ר' ירמיה גנבו ומכרו ישן מהו ימכר אשה לעוברת מהו יש דרך עימור בכך או אין דרך עימור בכך ותיפוק ליה דליכא עימור כלל לא צריכא ישן דוגא עליה אשה דאוקמא באפי זיקא דרך עימור בכך או לאין דרך עימור בכך מאי תיקן ת"ר יכי ימצא איש גונב נפש מאחיו אין לי אלא איש שגנב אשה מניין ת"ל⁵ וגונב איש אין לי אלא איש שגנב בין אשה ובין איש ואשה שגנבה איש אשה שגנבה איש מניין ת"ל ומת הגנב ההוא מכל מקום תניא אידך⁶ כי ימצא איש גונב נפש מאחיו אחד הגונב את האיש ואחד הגונב את האשה וואחד גר ואחד עבד משוחרר וקטן חייב יגנבו ולא מכרו מכרו ועדיין ישנו ברשותו פטור מכרו לאביו או לאחיו או לאחד מן הקרובים חייב "הגונב את העבדים פטור תני

דאוקמא צאפי ויקא. וכל כמה שהיא עבה מועיל יותר להגין צפני הרוח: אין לי אלא איש. כשהגנב צאפ: אגונב איש. וקרא קמא דלא קפיד אלגנצ למיהוי איש דכתיב נפש הלכך אין לי אלא איש שגנב צין איש צין אשה דליכא דגנב הוי איש כחוצ גונב נפש ואשה שגנבה איש דכתיב וגונב איש וגונב אפילו אשה גונבת משמע: **הגנב מ"מ**. וההוא דרשין ליה בצפרי [תפא דז] למעוטי גונב עצדו⁷: ועדיין ישנו צרשותו. צרשות הגננצ עלמנו שעדיין לא הכניסו גנב צרשותו: פטור. שהרי לא גנצו: לאציו. אציו של גננצ:

אלו הן הנחנקין פרק עשירי סנהדרין

מידי דהוס לאחר מיתא. דילפינן לקמן מקלל לאחר מיתה חייב. וא"ת והתנן מכה לאחר מיתה פטור והכא מיחייב ליה אהכאה דקתני הכהו וקללו היינו טעמא דפטור מכה לאחר מיתה משום צצעין חצורה ולאחר מיתה ליכא חצורה דליכא נפש דנפקא ליה לעיל [פד:] מנפש חצורה וליהרג איכא חצורה דחי הוא

אלא דסופו למות: **בתנאי'** **שהמקלל לאחר מיתא חייב**. כדיליף בגמרא: **והמכה לאחר מיתא פטור**. דחצורה ליכא: **גב'** אציו ואמו קלל. קרא יתירה הוא דהא כתיב רישיה דקרא אשר יקלל את אציו ואת אמו: **מכה שעשה שלא צעמך כצעמך**. דגצי הכאה לא כתיב צעמך למעוטי שאינו עושה מעשה עמך. והאי תנא סבר לא מקשינן הכאה לקללה מפני המקרא המפסיק צינתיס: לא חייב צו לאחר מיתא. דהא חצורה כתיב: **לרצום צם** עומטוס ואנדרוגינוס: אין לי אלא אציו ואמו. שניהם יחד: אציו קינל ואמו קינל. צראש המקרא סמך קללה לאציו וצסוק סמך לאמו: עד שיפרט לך הכסוב יחדו. וכמו שפרט צחורש צשור וצחמור¹ מדפרט לך ש"מ דאי לא הוי יחדו הוה משמע שור לצדו וחמור לצדו והא אציו ואמו דרישא דרשין נמי או אציו או אמו וסיפא ללחמיו לאחר מיתה: **מומקנל אציו**. דואלה המשפטיס²: ואידך. דמפיק לאחר מיתה מאציו ואמו קינל: **ולחמי נמי וכו'**. אמתניתין קאי דקתני זה חומר צמקלל מצמכה: **לימא הני תנאי'**. תנא דמתניתין דלא תנא חומר צמכה שעשה צו שלא צעמך כצעמך ותנא דצרייתא דלעיל דתנא ומה מכה שעשה צו: **גירי אמש סן**. מתחילתן גרים גמורים היו ועכשיו הרשיעו וישראל שאינו עושה מעשה עמך הוא וכי היכי דעל קללתו פטור על הכאתו נמי פטור: **גירי אריוס סן**. והרי הס כעוצדי כוכבים גמורים: **אי ספי**. דטעמא דפטור משום דגירי אריות הן: היינו **דסנא עלא**. צתמיה. צהך מתני' דקתני אינו מצווה לא על הכאתו ולא על קללתו קתני ושורו כישראל שור שלנו שנגח את שורו ושורו שנגח שלנו תס משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם ואילו דעובד כוכבים תנן³ שור של ישראל שנגח שור של עובד כוכבים פטור ושל עובד כוכבים שנגח שור של ישראל צין תס צין מועד משלם נזק שלם: **בתנאי'** **שיכניסנו לרשותו**. דכתיב (שמות כב) ונמלא צידו ותניא צמכילתא⁴ ונמלא אין מליאה בכל מקום אלא צעדים צידו אין צידו אלא צרשותו וכן הוא אומר (צמדבר כא) ויקח את כל אלריו מידו: **גב'** **עמור**. שמוש: **גנבו ומכרו כשחא ישן מהו**. לקמן מפרש לה הצעיא: **מכר אשה לעזורה**. גנצ אשה מעוצרת ומכרה לעזורה שלא מכר הגוף שלה אלא שיהא עובד מכור: **דליא עימור**. לא צישן ולא צעובר: **דוגא עליא**. דסמך עליו:

דאוקמא צאפי ויקא. וכל כמה שהיא עבה מועיל יותר להגין צפני הרוח: אין לי אלא איש. כשהגנב צאפ: אגונב איש. וקרא קמא דלא קפיד אלגנצ למיהוי איש דכתיב נפש הלכך אין לי אלא איש שגנב צין איש צין אשה דליכא דגנב הוי איש כחוצ גונב נפש ואשה שגנבה איש דכתיב וגונב איש וגונב אפילו אשה גונבת משמע: **הגנב מ"מ**. וההוא דרשין ליה בצפרי [תפא דז] למעוטי גונב עצדו⁷: ועדיין ישנו צרשותו. צרשות הגננצ עלמנו שעדיין לא הכניסו גנב צרשותו: פטור. שהרי לא גנצו: לאציו. אציו של גננצ: **תני**

	מסורת הש"ס
---------------------------------------	------------------------------

(א) מכות יב, (ב) [לעיל פד:]; (ג) [בס"ח סי' תקע"ז אסבדיה טעם דחמור מקלל יותר ממכה מפני שבקללה יש חזק לאצו לנשמתו]; (ד) לעיל סו, (ה) [שם] צי"מ דג: (ו) שצעות כו. חולין פח, (ז) [וימא ט: מנחות 5 א, 6]; (ח) [צרכות לא: קדושין 7:; וס"ט, ח] [ציננות קא, 6]; (ט) [מכות ט, 1] יצמות כד: צ"ק לח: נדה טו: חולין ג: קידושין עה, 6: [מוספתא דצי"ק פ"ח, 6] [דברים כב, מ] [שמות כא, 6] [צ"ק לו:]; (א) [משפטיס פרהה ה, 6] [בצפרי שם: גונב גרי, 6]

		
הגהות הב"ח		
(א) גנב אציו ואמו קלל אלא לרי' ואשוי:		

מוסף רש"י

ורבות בת. שקללה או
טומטוס שקלל (לעיל סו.)
אין לי אלא אביו ואמו.
כאלח (שם) קלל שטיס
שטיס (חולין עח:). אביו שלא
אמו אמו שלא אביו.
לחד מהסמין (שם) אביו
קלל אמו קלל. צתחלתו
סמך קללה לאציו, כסופו
סמך קללה לאמו (ב"מ צד:
וכו"ז לעיל סו. ושבועות
כו. וחולין עח:) למימרא דהו
האי או האי (חולין שם) ולר'
יאסיה אי לא דקרי כתיב
אציו ואמו קלל הוה אמיה
רישיה דקרי שטיק כאלח
משמע (וימא ט:). משמע
שנהיך כאחד ומשמע
אחד ואחד בפני עצמו.
אציו ואמו משמע נמי או
האי או האי (שם) מתחלת
המקרא משמע את אציו
ואת (לי' או את) אמו,
דאע"ג דריו' מוסף על
עיני ראשון, משמע נמי
אחד מהם. עד שיפרט
לך הכתוב יחדיו. כדרך
שהלכך לפרוט צכלאס
שכתוב צו (דברים כב) לא
תחורש צשור וצחמור ופרט
צו יחדיו, שלא תאמר אסור
לחורש צשור לצדו וצחמור
לצדו, ואציו ואמו קלל
דקופא דריש ליה ר' יומתן
לרבות את המקלל לאחר
מיתה (לעיל סו. וכו"ז ב"מ
צה:). דברה תורה כלשון
בני אדם. הכי משמעו
צני אלס (דברים ג). לא
מקשינן הכאה לקללה.
לומר שכתס שאינו לוקה
על קללתו, דכתיב צעמך,
קד לא ילקה על הכאלו (מכות
טו.). כותים גירי אריות הן.
דכתיב צספר מלכיס (צ צ)
וישלח ה' צסס את האריות,
ותגייורו דכתיבי תסס
צגלות שומרון (ציננות כד:
.) וכתיב כתיבי תסס ויכא
מלך אשור (אלסיס) מכותה,
וקא חטיב שאר מקומות
(צ"ק צח:.) והרי כן כשאר
עובדי כוכבים (קדושין עה:).

מסורת הש"ס

(א) [עירובין 15: גיטין ד.], (ב) [עירובין שם שבת קלז. יומא מ.א. קידושין נג. שבתות יג. בכורות סא. כריתות כב.], (ג) ב"ק סז., (ד) [שם פח.], (ה) [יומא מג. וש"נ,] (ו) [חולין קטו: קמ.], (ז) לעיל 3: ב"ק ע: ב"ב כז.], (ח) [דברים כד.], (ט) [דברים סה.], (י) [ספרי תלף סה יב.], (יא) [מגיגה ד.], (יב) [מ' ימירא. רש"ש.], (יג) [דברים יט.], (יד) ע"י רש"י, (טז) [צ"ל פרק שמי מדות דף גכ.], (טז) [נוע"ע תוספות סוכה כח: ד"ה לרבות ותוספות מנחות סא: ד"ה אין לן].

גיליון הש"ס

תוס' ד"ה מונמצא וכו' תיבה דבסופה. עיין בריעביא סמות דף ח ע"א ד"ה התם מעניינא דקרא:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מונמלא וכו' צפ' בתרא דעריכין בני שדה אחוזה ומלא פרט וכו' ויגאל בקרוב. י"ב וז"ע דהרי עעריכין איתא להדיא משום דהכא מעניינא דקרא ולכן דרשין אע"פ דלא כמיני בידו:

מוסף רש"י

ובולחו אליבא דר' עקיבא. ממט קבלו (שבועות ד.ד.). יצא עבד שאין לו אחוזה. עם ישראל, שאיט נא־ נהלא, ל"א עבד אין לו אחוזה שמותר בלחוחו ונא־שת לחוי, דכתיב עם החמור, וזה שמעתי (ב"ק פח. ע"ש) אחיו הרא במצות. כל מלוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה, דגמר לה לא מלשה (שם). דבר הלמוד מענינו. זה אחד מ"י"ג מדות, מקרא שכמו כסם ואין אט יודעין כמה מדבר, הו' למדו מעטט (חוריו קס). דבר כסם שאין מפורש בו כמה מדבר, הו' למדו מן העינין, פרשה שנכתב בה כמה העינין מיירי (שם קסד):

אלו הן הנחנקין

חני סנא. להן מתני' דקתני מכר לאביו חייב: **ססס ספרא**. תורת

כהנים: ססס ספרי. ספר וידבר ומשנה תורה והאי סתמא דכי ימנא אישׁי) במשנה תורה הוא: **אלינא דרבי עקיבא**. ממה שלמדו

מר' עקיבא אמרוס: **של צים פלוני**. לא רלה להזכיר שמס שחשונין

תני תנא קמיה דרב ששת א"ל אני שונה רבי שמעון אומר מאחיו עד שיוציאנו מרשות אחיו ואת אמרת חייב א"תני פטור מאי קושיא דילמא הא ר"ש הא רבנן לא ס"ד דאמר ר' יוחנן ⁽⁶⁾ סתם מתני' ר' מאיר סתם תוספתא ר' נחמיה ⁽⁷⁾ סתם ספרא רבי יהודה סתם ספרי ר"ש וכולהו אליבא דר"ע: הוגוב בנו: מאי טעמא דרבנן אמר אבוי דאמר קרא ⁽⁸⁾ כי ימצא פרט למצוי א"ל רב פפא לאבוי אלא מעתה ⁽²⁾ כי ימצא איש שוכב עם אשה בעולת בעל הכי נמי כי ימצא פרט למצוי כגון של בית פלוני דשכיחן גבייהו הכי נמי דפטירי א"ל אנא ⁽³⁾ מונמצא בידו קאמינא אמר רבא דהלכך הני מיקרי דרדקי ומתנו רבנן כמצויין בידן דמו ופטירי: גגב מי שחציו וכו':

⁽⁹⁾ תנן התם רבי יהודה אומר אין לעבדים בושת ⁽⁷⁾ מאי טעמא דר' יהודה אמר קרא ⁽⁴⁾ כי ינצו אנשים יחדיו איש ואחיו מי שיש לו אחוזה יצא עבד שאין לו אחוזה ורבנן אחיו הוא במצות והכא היכי דריש ר' יהודה סבר מאחיו לאפוקי עבדים בני ישראל למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין מבני ישראל למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין הוי מיעוט אחר מיעוט ⁽⁵⁾ ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ורבנן מאחיו לאפוקי עבדים לא משמע להו דהא אחיו הוא במצות בני ישראל מבני ישראל חד למעוטי עבד וחד למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין אוהרה לגובב נפש מגין רבי יאשיה אמר ⁽⁵⁾ מלא תגגב רבי יוחנן אמר ⁽⁶⁾ מלא ימכרו ממכרת עבד ולא פליגי מר קא חשיב לאו דגניבה ומר קא חשיב לאו דמכירה ת"ר ⁽⁵⁾ לא תגגבו ⁽³⁾ בגגוב נפשות הכתוב מדבר אתה אומר בגגוב נפשות או אינו אלא בגגוב ממון אמרת צא ולמד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן דבר הלמד מעניינו במה הכתוב מדבר בנפשות אף כאן בנפשות תניא אידך ⁽⁷⁾ לא תגגובו בגגוב ממון הכתוב מדבר אתה אומר בגגוב ממון או אינו אלא בגגוב נפשות אמרת צא ולמד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן ⁽⁸⁾ דבר הלמד מעניינו במה הכתוב מדבר בממון אף כאן בממון איתמר עידי גניבה ועידי מכירה בנפש שהוזמו חזקיה אמר אין נהרגין רבי יוחנן אמר נהרגין חזקיה דאמר כר"ע "דאמר "דבר ולא חצי דבר ורבי יוחנן אמר כרבגן דאמרי דבר ואפי' חצי דבר ומודה חזקיה בעדים האחרונים של בן סורר ומורה שהוזמו שנהרגין מתוך שיכולים לומר הראשונים להלקותו

אגניבה: **צעדים האחרונים של בן סורר ומורה**. דתנן לעיל (דף עא.) מתריין צו בפני ג' ומלקין אותו חזר וקלקל נדון בעשרים ושלשה מתריין צו אביו ואמו בפני הדיינין וכשבאין עדים ראשונים ומעידין עליו שאכל תרטימר בשר ושטה חזי לוג יין מגניבה מלקין אותו כדכתיב [דברים כא] ויסרו אותו דהיינו מלקות חזר וקלקל נדון ככ"ג למיתה ומודה חזקיה בהנך אחרונים שהעידו שחזר וקלקל שהוזמו

שנהרגין ולא אמרינן שחצי דבר הוא דאי לאו סהדותא דקמאי לא מקטיל בסהדותא דהני אלא אמרינן הואיל ויש עונש על פי ראשונים שזה לקה על ידה תו לא שייכא ההוא סהדותא קמיתא כהני בתריתא והני בתראי כוליה דבר קא עבדי:

אלו הן הנחנקין פרק עשירי סנהדרין

פו.

מונמצא בידו קא **אמינא**. *תימא דכסוטה פ' עגלה ערופה (דף מה:) דרשין כי ימנא חלל פרט למזוי ופטרינן עיר שרובה עובדי כוכבים וי"ל דהתם כתיב באדמה והוי כמו בידו דהכא ואכתי קשה דדרשין צפ' בתרא דערסין (דף 3:) גבי כתי ערי חומה ומנא פרט למזוי שלא ימכור צדקוח ויגאל בקרוב (א) וי"ל ⁽⁶⁾ כדפי' צקונטרס דהכא מריצויא דקרא: **יצא עבד שאין לו אחוזה**. פירש צקונטרס עבד אין לו אחוזה ואפילו עם אחיו בני אביו דכתיב עם החמור עם הדומה לחמור וקשה דאם כן גר ומשוכר נמי ונראה לפרש שאין לו אחוזה שאין יוצאי חלציו קרויין אחוזה משא"כ בגר: **בני ישראל למעוטי מי שחציו וכו'**. אכל כולו משוכר וגר לא ממעט מצני ישראל וכן צפרק צנות כותים (מדה דף גז. ושם) בני ישראל מיטמאין צניזה וכו' אכל גרים ומשוכררים לא ממעט וכן שלהי ⁽⁵⁾ פ"ב דמנחות גבי סמיכה בני ישראל סומכין ואין העובדי כוכבים סומכין ומשוכרר וגר לא ממעטינן וכן צפ"ק דערסין (דף ה:) בני ישראל מעריכין ואין העובדי כוכבים מעריכין ולא ממעטינן גרים ולא עבדים משוכררין ותימה דצפרק כל המנחות באות מלֵא (מנחות דף סא: ושם) גבי תנופה אמרינן בני ישראל מניפין ואין העובדי כוכבים מניפין ואין לי אלא בני ישראל גרים ועבדים משוכררים מניין תלמוד לומר המקריב וכן צפ' הערל (יבמות דף עד: ושם) ובשלהי פ"ק דכריתות (דף 17:) אשה כי תזריע אין לי אלא בני ישראל גיורת ושפחה משוכרתת מניין ת"ל אשה ושמה ככל הני יס שוס רבוי דמרביתן מיניה גרים ומשוכרתיין ⁽⁵⁾: **דַּבָּר וּאִפִּי' חצי דבר**. וא"ת הא אמרינן לקמן (דף 3.) קיים מקלֵת וצטיל מקלֵת דשאר מלֵאת דברי הכל פטור ופי' צקונטרס משום דכתיב אִן הנציא אִשׁ זִיד לנדר דבר דבר ולא חצי דבר וי"ל דרבנן נמי מודו דדרשין ולא חצי דבר והא דפליגי אדרכי עקיבא היינו משום דחשבי ליה דבר שלם דמנומס צמרויה (ב"ק דף ע:) ובחזקת הבתים (ב"ב דף טו: ושם) וזכיר לחלק דצברים דיש מקומות כה"ג צפ' ד' וה' (ב"ק דף ג. ושם) כופר שלם אמר רחמנא ולא חצי כופר ובפרק יש כבוד (בסויות דף מח:.) חומש ולא חצי חומש ובצמרויה (ב"ק דף עא:) חמשה צקר אמר רחמנא ואפי' חמשה חלאי צקר ובפרק אותו ואת בנו (חולין דף עט: ושם) פליגי ר' אליעזר ורבנן צשה ואפילו מקלֵת שֶׁה לענין כסוי צצבי ואפילו מקלֵת צבי ובפרק הבא על יבמתו (יבמות דף נט: ושם) צבולה מקלֵת צבוליס ובכמוצות פרק אלמנה (דף 15: ושם) צמקלֵת כסף ככל כסף ושלחי כסוי הדס (חולין דף פח. ושם) דס ואפילו מקלֵת דס וצריש צבורות (דף ג. ושם)

כבור ואפילו מקלֵת צבור: **מַתָּן שִׁבּוּעִים** עדים הראשונים בו. אין הטעם תלוי בלמירתם אלא במאי דעידי גניבה ראשונה לא יכריז לעידי גניבה שניה כדאמרינן בצמרוזה (ב"ק דף ע: ושם) דמודה רבי עקיבא צשנים אומרים קידש ושנים אומרים בעל אע"ג עידי ציאה יכריז לעידי קדושין [הואילן] והן לא יכריז לעידי ציאה כוליה דבר הוא: גניבה

גניבה

עונש

על פי ראשונים שזה לקה על ידה תו לא שייכא ההוא סהדותא קמיתא כהני בתריתא והני בתראי כוליה דבר קא עבדי:

להלקותו

עין משפט

גר מצוה

לא א מ"י פ"ט מהל' גניזה הלכה ג סגמ **עס:** **לב** ב מ"י שם הל' ה: **לג** ג מ"י שם הל' ה:

תורה אור השלם

1. כי יִקְרָא איש גִּבּוֹב נֶפֶשׁ מֵאֲחִיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַתְּעַמָּר בּוֹ וּמָכְרוֹ וּמֵת הַגִּבּוֹב הַזֶּהוּא וּבִעֲרֵת הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל: דברים כז ז
2. כי יִמְצָא איש שֹׁכֵב עִם אִשָּׁה בָעֵלָת בֵּעַל וּמָתוּ גַם שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ וְהַאִשָּׁה עִם הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבִעֲרֵת הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל: דברים כב כב
3. וְגַבּוֹ איש וּמָכְרוֹ וּמָקָא כִּידּוֹ מוֹת יוֹמָת: שמות כא טז

4. כי יִצְצוּ אֲנָשִׁים זָחָרִי איש ואִדּוֹ וּקְרָבָה אִשֶּׁת הָאָחִזר לְהַצִּיל אֶת אִשְׁתּוֹ מִיַּד מִפְּהוֹ וְשִׁלְחָהּ יָדָהּ וְהַזָּחָרִי בְּמִבְּרָיוֹ: דברים כה יא
5. לא תִּרְצֵץ לֹא תִנְאַף לֹא תִגְנֹב לֹא תַעֲגֹה בְּרָצֵץ עַד שִׁקְרִי: שמות כז כז

6. כי עֲבָדִי דָם אֲשֶׁר בְּעַמִּיתוֹ: ויקרא יט יא
7. לא תִגְנֹב וְלֹא תִשְׁקֹרֵב איש בְּעַמִּיתוֹ: ויקרא יט יא
8. לֹא יִקְוֶם עַד אָחִזר באיש לְקַל עוֹן וּלְקַל חֻטָּאת בְּכָל חֹטֵא אֲשֶׁר יִקְטֹא עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים או עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יִקְוֶם דְּבָרָי: דברים יט טו

פּו:

	עין משפט נר מצוה
	לְדַאבְּגָהוּזַחַט מִי פִכִּיל מַהֵל עֲדוּת הַלָּכָה ט:
	לָהּ י מִיִּי פִ"א מַהֵל סֵהֲדִין הַלָּכָה ג: לֹו כ מִיִּי פִ"ג מַהֲלֹוֹת
	לֹו ל מִיִּי שֵׁם הֵלֵ הֵ:

גְּנִיבָה אַתְחֵלְתָּא דמכירה היא. וּאִת' אַמאי מקטלי הא מנ' למימר לפוסלו לעדות זאנו וכ"ט דזעו התראה וכיון דאמרי שהתרו זו למיתה אלמא למיקטליה קא אמו אס כן לחזקיה נמי לקטלו אע"ג דאמו נמי להלקותו כדאשכחן צ"צ דצ"ק (דף מד. וסס) דעידי גניבה ראשונה ושניה אע"ג דאמו לחיובי' חלי נזק כיון דאמו נמי לייעודי משלמי חלי נזק של העדאה עס הכת השלישית כשהוזמו השלש כתות וי"ל דקסבר חזקיה דגניבה לחודה קיימא כמו עידי קדושין ועידי זיאה ואע"ג דמיירי זאתרו זיה מדמקטלי לרבי יוחנן מ"מ לא שייך זכו חיוב מיתה ואפשר דלחזקיה לא זעיי התראה ולר' יוחנן זעיי אי נמי הש"ס לא חש צטעמא דלפוסלו לעדות זאנו מדאנטרקין לעיל למימר להלקותו ושמא אינטריק היכא דמפסיל מעיקרא וקאי:

עבדי מברתי. וּאִת' אי לאו

למקטליה קא אמו אס יזכו עדים שאינו עזבו אס כן למאי קא אמו וי"ל דאמו לקיים המקח ואִת' אי דלא אתרו זיה למה לן טעמא דעבדי מכרתי אלא ודאי אתרו זיה אס כן למקטליה קאמי וי"ל דאתרו זיה אחריני ואינהו לא ידעי וכי האי גוונא הוה מצי לשנויי ברש פּרק היו צודקין (לעיל דף מה.). גבי נערה המאורסה:

אַמְר רב יוסף בו'. סלקא דעמך דרב יוסף דזאתו עידי גניבה וה"פ מתוך שהוא יכול לומר עבדי מכרתי אס לא היו זכאס עידי גניבה אס כן אין צעדותם ממש וחאי דבר הוא ואזיי פריך ליה הא מתוך קאמר דמשמע הלשון דאפילו השתא נמי זתר דאמו עידי גניבה מצי למימר הכי: **קמ"ל** רמיזא לאו בלום הוא. צפ"צ דצ"ק (דף מד. וסס) גבי לייעודי תורא ולייעודי גזרא דמסקין התס אלא דקא מרמזי רמזי לא דמי לרמיזה דהכא דהתס מיירי ברמיזה חשובה שזכל השלטה ימים זכו אלו עס אלו וקא מרמזי אכל הכא ברמיזה גרועה איירי דלאו מילתא היא אי נמי דיני נפשות שאני:

צמופלא

דתימא רמיזא מילתא היא קמ"ל ירמיזא לאו כלום הוא: **מִתְנִי'** זקן ממרא על פי ב"ד שנאמר יכי יפלא ממך דבר למשפט ישלשה בתי דינין היו שם אחד יושב על פתח הר הבית ואחד יושב על פתח העזרה ואחד יושב בלשכת הגזית ^בבאין לזה שעל פתח הר הבית ואומר כך דרשתי וכך דרשו חבירי כך לימדתי וכך לימדו חבירי אם שמעו ^אאמר להם ואם לאו באין להן לאותן שעל פתח עזרה ואומר כך דרשתי וכך דרשו חבירי כך לימדתי וכך לימדו חבירי אם שמעו אמר להם ואם לאו ואלו באין לב"ד הגדול שבלשכת הגזית שממנו יוצא תורה לכל ישראל שנאמר ^במן המקום ההוא אשר יבחר ה' ^גחזר לעירו שנה ולמד ^דבדרך שהיה למד פטור ואם הורה לעשות חייב שנאמר ^הוהאיש אשר יעשה בזדון אינו חייב עד שיוורה לעשות יתלמיד שהורה לעשות פטור נמצא חומרו קולו: **גמ'** תנו רבנן כי יפלא ממך דבר במופלא

אחר שהעידו עידי מכירה זכו עידי גניבה ונגמר הדין ע"פ שניהם: ואכתי מאי למימרא. כשהעידו הראשונים לא היה הדין ראוי ליגמר על פיהם ויכולין לומר לא היינו יודעין שיזכוו עידי גניבה עלינו: דקא מרמזי רמזי. הני להני: **מִתְנִי'** ג' צפי דינין היו שם. צירושלים דמשתעי בה קרא (דברים ין) וקמת ועלית: **אחד יושב על פסח הר הבית**. הוא שער המזרחי שלפנים מן החיל לפני עזרת נשים: **ואחד יושב**. למעלה הימנו כשעברו עזרת נשים ובאין לפני עזרת ישראל: **ואחד בלשכם הגוים**. שהיא גנויה בתוך העזרה חליה בקודש וחליה זכול כדלמרינן בסדר יומא (דף כה.). **באין לזה שעל פסח הר הבית**. זקן זה שהורה צעירו ונחלק צ"ד שצעירו עליו והזקיפו הכתוב לעלות לירושלים ולשאלו ובאין הוא וזית דין שצעירו לצ"ד זה שעל פתח הר הבית שהרי זו פוגעין תחילה: **תלמיד שהורה לעשות**. תלמיד שלא הגיע להוראה ונחלק על צ"ד שצעירו וזכו לצ"ד הגדול ושאלו וחזר לעירו והורה כבתחילה פטור שאין לסמוך על הוראתו והתורה לא חייבה אלא מופלא ומומחה לצ"ד כדלמאר' בגמ' [פג]: **נמצא חומרו קולו**. חומר שהחמירו עליו שאינו ראוי להוראה עד שיהא זן ארבעים שנה^[ט] נעשה לו קל לפוטרו מן המיתה:

אלו הן הנחנקין פרק עשירי סנהדרין

להלקוטו זאנו. ולא העדנו להמיתו שלא ידענו שסופו לחזור ולקלקל: להלקוטו זאנו. על הגניבה ולא ידענו שימכרנו: דלא לקי. אגניבה לחודה משום דהוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת צ"ד שאס ימכרנו יהרג: עידי גניבה **זנפש**. שהעידוהו שגנז נפש: **מדאמר חזקיה אין נהרגין**. אס הוזמו לאחר שזכו עידי

מכירה משום הכי לוקין שהרי אין סופן למות על עדות זו ולא היו לגזיייהו לאו שניתן לאזהרת מיתת צ"ד: דאי ר' יוחנן כיון ד**אמר נהרגין**. אס זכו עידי מכירה אחרי כן קודם הזמה ונגמר דינו ע"פ שמי הכתות והוזמו היכי לקו אס הוזמו קודם שזכו עידי מכירה הא הוה ליה לאו דלא תענה^י לגזייהו צשעה שהעידו לאו שניתן לאזהרה שלא להעיד כן שאס יעידו ולא יוזמו עד שיזכו עידי מכירה ויגמר דינו ויוזמו ימותו: **וכל לאו שניתן לאזהרה צ"ד אין לוקין עליו**. ואפילו יפטרו מן המיתה שהרי לא לאזהרת מלקות ניתן: **אינהו היכי לקו**. הא לאו כאשר זמס^י הוא ואי משום לא תענה (שמות ט) לאו שאין זו מעשה הוא: **זעידו מכירה כולי עלמא לא פליגי דנהרגין**. אס נגמר דינו על פי שמי הכתות: **לחודה קיימא**. ועידי גניבה אינן זכאין להורגו אלא להלקותו אכל עידי מכירה שזכאין עמהן ואומרינן שהתרו זו למיתה מונעין אותו ממלקות ומחייבין אותו מיתה והויא לה מנייה דבר שלס: **אסתלפא דמכירה**. דקסבר ר' יוחנן לא לקי עלה דלאו שניתן לאזהרת מיתת צ"ד ואינן זכאין אלא להורגו ואט"ג דשמייהו צריכות זו לזו והוה ליה כל חדא וחדא חאי דבר מיקטל כרבנן: **ומורה ר' יוחנן צעדים הראשונים של זן סורר ומורה שהוזמו דאין נהרגין**. דאינהו ודאי למלקות אמו כדכתיב ויסרו אותו (דברים כא): **הכל מודים בו**. כלומר יש עדים בזן סורר ומורה שהכל מודים זאתת כתותיו לפטור ויש כת שהכל מודים זו לחיוב ויש כת בזן סורר ומורה שנחלקו חזקיה ורבי יוחנן לפי מה ששמענו במחלוקתן: **שנים אומרים צפנינו גנב**. משל אצוי מעות לקנות זשר ויין צפעס שניה אחר שלקה: **ושנים אומרים צפנינו אכל**. הבשר צרשות אחרים דאינו חייב עד שיגנוז משל אצוי ויאכל צרשות אחרים^י הנך שמי כתות צריכות זו לזו ואין הראשונים יכולין לומר להלקותו זאנו והוה ליה חאי דבר לחזקיה דקבר לה כר"ע דאמר אין נהרגין ולר' יוחנן דאמר נהרגין כרבנן: **עידי מכירה זנפש**. ולא זכו עידי גניבה על כך לפנינו: **הא מסוך קאמר**. אפי' חאי דבר אין כאן שהרי היה לו להזיל נפשו מצ"ד צטענה זו: **וזדלא אסו עידי גניבה**. קאמר רב אסי וכדפרישית שהיה יכול לומר עבדי מכרתי: **לנכסו**.

על כשהעידו הראשונים לא היה הדין ראוי ליגמר על פיהם ויכולין לומר לא היינו יודעין שיזכוו עידי גניבה עלינו: דקא מרמזי רמזי. הני להני: **מִתְנִי'** ג' צפי דינין היו שם. צירושלים דמשתעי בה קרא (דברים ין) וקמת ועלית: **אחד יושב על פסח הר הבית**. הוא שער המזרחי שלפנים מן החיל לפני עזרת נשים: **ואחד יושב**. למעלה הימנו כשעברו עזרת נשים ובאין לפני עזרת ישראל: **ואחד בלשכם הגוים**. שהיא גנויה בתוך העזרה חליה בקודש וחליה זכול כדלמרינן בסדר יומא (דף כה.). **באין לזה שעל פסח הר הבית**. זקן זה שהורה צעירו ונחלק צ"ד שצעירו עליו והזקיפו הכתוב לעלות לירושלים ולשאלו ובאין הוא וזית דין שצעירו לצ"ד זה שעל פתח הר הבית שהרי זו פוגעין תחילה: **תלמיד שהורה לעשות**. תלמיד שלא הגיע להוראה ונחלק על צ"ד שצעירו וזכו לצ"ד הגדול ושאלו וחזר לעירו והורה כבתחילה פטור שאין לסמוך על הוראתו והתורה לא חייבה אלא מופלא ומומחה לצ"ד כדלמאר' בגמ' [פג]: **נמצא חומרו קולו**. חומר שהחמירו עליו שאינו ראוי להוראה עד שיהא זן ארבעים שנה^י נעשה לו קל לפוטרו מן המיתה:

גמ'

מסורת הש"ס

- ↑ [שבת קנז. עירובין ח': זכא קמא עד: מסות יג': שנושט ד.י. ט] [צ"ק מד.י.] א [י"ל אומרים כך הגי' במשנה שבמשניות ועיי' מו"ט.י. ד] הוריות ג., [נפטר המשנה מדקן.] ו [שמות כ., ו] [דברים יט., ח] [לעיל עא.י.] ט [נסוטה כב.י.]

תורה אור השלם

- ↑ בי יפלא מנפך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר יי אלהיך בו: דברים יח ח
- ↑ ועשית על פי הדבר אשר יצידו לך מן המקום ההוא אשר יבחר יי ושמרת לעשות ככל אשר יורה: דברים יז י
- ↑ והאיש אשר יעשה בידון לבלתי שמע אל הבחן העמד לשרת שם את יי אלהיך או אל השפט ומת האיש ההוא ובקרת קרע ממשאל: דברים יז יב

הגהות הב"ח

- ↑ גמ' עדי מכירה נמי ליקטלו:

מוסף רש"י

לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. לאזהרת דבר שמינין עליו מיתת צ"ד (מכות יג.) שלא יעשה כן, שמתחייב עליו מיתת צ"ד (עירובין יח. ב"ק עה.). אין לוקין עליו. דמיתת צ"ד הוא ענשו של לאו (ב"ק עה.) שלא ניתן לאו זה לאזהרת עונש מלקות כשאר לאוין, שהרי הזכיר להוריתו, שאס לא כן לא יוכל לחייבו מיתה (מכות יג.) אפילו לא התרו זו למיתה והתרו זו למלקות, דהשתא לא מיקטיל, אפילו הכי לא לקי, דלאזהרת מיתה ניתן ולא למלקות (עירובין יח.).

